

6Aika-strategia – Avoimet ja älykkäät palvelut

Kuutoskaupunkien yhteistyöstrategia

21.5.2014**LUONNOS - EI VIELÄ HYVÄKSYTTY
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖSSÄ!****Sisällys**

1. Yhteenveto.....	2
2. Strategian tavoitteet.....	4
3. 6Aika-toimintamalli	6
3.1. Ideointi, hankkeiden haku ja arviointi	8
3.2. Hankkeet strategian toteuttamisen välineenä	8
3.3. Tulosten juurruttaminen eli ratkaisujen käyttöönotto ja skaalaus	9
4. Strategian painopisteet.....	10
4.1. Avoimet innovaatioalustat.....	11
4.2. Avoin data ja rajapinnat.....	13
4.3. Avoin osallisuus.....	15
5. Strategian johtaminen, ohjaus ja koordinointi	17
5.1. Toimijoiden tehtävät	18
5.2. Hankkeiden valintaprosessi – EAKR-hankkeet	20
5.3. Hankkeiden valintaprosessi – ESR-hankkeet	21
6. Budjetti.....	22
7. Strategian rajaukset ja yhteistyö muiden ohjelmien kanssa.....	23

1. Yhteenveto

6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut on kestävän kaupunkikehityksen strategia, jossa ovat mukana Suomen suurimmat kaupungit, ns. kuutoskaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu, Tampere ja Turku. Strategia on kansallisesti erittäin merkittävä: mukana olevissa kaupungeissa asuu 30 prosenttia maamme väestöstä. Suurimpien kaupunkiseutujen käyttö uusien innovaatioiden kehitysympäristönä vahvistaa Suomen kilpailukykyä, koska kokonaisuus on riittävän suuri maailmanluokan referenssi-kohteeksi. Strategiassa myös parannetaan kaupunkien palveluprosesseja ja niiden toimivuutta yhteen yli kuntarajojen. Toimenpiteet lisäävät sekä osallistujakaupunkien että koko maan julkisen sektorin tuottavuutta, koska uudet toimintamallit ovat kaikkien kaupunkien ja kuntien käytettävissä.

6Aika-strategian perustana on yhteiskuntakehitys kohti yhteisöllisyyttä, avoimuutta ja saavutettavuutta. Toimiva kaupunkiyhteisö on kaupunkilaisten, yritysten, tutkimus- ja kehitystoimijoiden sekä viranomaisten muodostama kokonaisuus. Yksi tehokkaimista tavoista synnyttää innovaatioita ja kasvattaa tuottavuutta ovat kaikkien toimijoiden osallistumisen mahdollistavat avoimet toimintamallit.

6Aika-strategiassa kaupunkipalvelujen avoimen ekosysteemin rakentamisessa on kolme painopistettä, jotka toteuttavat rakennerahasto-ohjelman toimintalinjojen erityistavoitteita sekä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kaupunkipolitiikan toimenpideohjelman tavoitetta vahvistaa alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta.

Painopiste 1: AVOIMET INNOVAATIOALUSTAT

Innovaatioalustat ovat toiminnallisia kokonaisuuksia, joissa kaupunkiyhteisö synnyttää yhdessä uusia ratkaisuja ja uutta liiketoimintaa. Paikka, tuotteistetut prosessit ja ihmiset yhdistyvät arvoa luovaksi toiminnaksi. 6Aika-strategiassa kaupungit mahdollistavat uusien tuotteiden ja palveluiden luomisen ja testaamisen todellisissa kaupunkiympäristöissä ja innovaatioalustoissa, hyödyntäen mm. uudenlaisia hankintaprosesseja. Avoimet innovaatioalustat ovat rakennerahasto-ohjelman toimintalinjan 2 erityistavoitteiden mukaisia T&K&I -keskittymiä sekä myös uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehitysympäristöjä.

Painopiste 2: AVOIN DATA JA RAJAPINNAT

Kaupungit tuottavat valtavasti arvokasta tietoa: paikkatietoa, ympäristötietoa, liikennetietoa, tilastoja, taloustietoja yms. Yritykset voivat hyödyntää tätä tietoa liiketoiminnassaan. 6Aika-strategiassa kaupungit avaavat tietovarantojaan yhteensopivaksi ja yhteisistä julkaisukanavista saatavaksi avoimeksi dataksi. Kuuden kaupungin kokonaisuus on yrityksille erinomainen testiympäristö ja markkina. Työ vahvistaa pk-yritysten innovaatiotoimintaa rakennerahasto-ohjelman toimintalinjan 2 erityistavoitteiden mukaisesti, sekä eri käyttäjäryhmien palveluita toimintalinjan 3 ja toimintalinjan 4 mukaisesti. Liikenne- ja ympäristötiedon avaaminen ja harmonisointi tukevat myös uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittämistä.

Painopiste 3: AVOIN OSALLISUUS

Hallinnon läpinäkyvyys ja palvelujen saavutettavuus vähentävät segregatiota. 6Aika-strategiassa kehitetään avoimia ja sujuvia monikanavaisia asiakas-palveluprosesseja ja -järjestelmiä. Esimerkkejä ovat kunta- ja hallintorajoja ylittävät työllistymistä tukevat palvelut sekä koulutuksen nivelvaiheita sujuvoittavat palvelut. Uudet avoimet ratkaisut mahdollistavat yritysten palveluinnovaatiot (toimintalinja 2), tukevat nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa työllistymistä (toimintalinja 3) sekä parantavat eri väestöryhmien palveluita siirtymävaiheissa (toimintalinja 4).

Innovatiiviset hankinnat

Kaupungit ovat merkittäviä tuotteiden ja palvelujen ostajia. Hankintoja käytetään Suomessa varsin vähän uusien innovaatioiden vauhdittajina. Innovatiivisten hankintojen teema leikkaa läpi kaikkien 6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut -strategian painopisteiden. Erityisesti se näkyy painopisteessä 1, Avoimet innovaatioalustat. Tavoitteena on kehittää strategian hankkeissa julkiselle sektorille hyviä ja selkeitä innovatiivisten hankintojen työkaluja, jotka testataan todellisissa käyttötilanteissa.

2. Strategian tavoitteet

Strategian ensisijainen tarkoitus on vahvistaa Suomen kilpailukykyä käyttämällä suurimpia kaupunkeja uusien innovaatioiden kehitys- ja kokeiluympäristöinä. Sen tavoitteena on synnyttää uutta osaamista, liiketoimintaa ja työpaikkoja. Vaikka kaupunkien tulevaisuuden ongelmat ovat samantyyppisiä, ovat kaupunkiratkaisut vaikea liiketoiminta-alue, koska eri kaupunkien toimintaympäristöt ovat myös Suomen sisällä keskenään kovin erilaisia.

Aikaisempaa yhtenäisempi markkinapaikka ja tarpeeksi suuri pilottialue muodostavat myös globaalisti vertailukelpoisen pilottiympäristön. Kun palvelut kehitetään Suomessa, täällä saadun osaamisen pohjalta niitä voidaan kehittää myös ulkomaiseen käyttöön. Samalla yritykset oppivat prosessit ja saavat työkaluja, joiden avulla on mahdollista palvelujen monistaminen erilaisiin paikallisiin olosuhteisiin.

Yhteistyöllä haetaan suuruuden ekonomiaa. Kaupungit pystyvät yhdistämään tilaajavolyyminsa mm. tietojärjestelmien rajapintojen avaamisessa uusille palveluille ja ratkaisuille. Lisäksi kaupunkien sisäisen ja kaupunkien välisen yhteistyön avulla kaupunkiyhteisöt saavat tehokkaasti, nopeasti ja joustavasti käyttöönsä uusimmat ja kätevimmat työkalut ja käytännöt. Toimintaympäristöjä pyritään yhtenäistämään niin, että Turussa kehitetty palvelu toimii myös Oulussa – tai Pariisissa.

6Aika on toimialariippumaton strategia, ja se tarjoaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi ICT-yrityksille, paikkatietopalveluyrityksille, turvallisuusalalle, liikennepalvelujen kehittäjille, tunnistin- ja anturiteknologioiden kehittäjille, clean- ja greentech-ratkaisujen toimittajille, media-alalle ja muille luoville toimialoille sekä eri palvelusektoreille.

Kuutoskaupungit ovat Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan keskuksia. 6Aika-strategia tuo paljon hyötyjä korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille. Konkreettiset testausympäristöt mahdollistavat uusien ratkaisujen kehittämisen ja testaamisen todellisissa käyttöympäristöissä ja -tilanteissa. Kaupunkien avaama ajantasainen tieto ja rajapinnat ovat arvokasta pääomaa. Mm. nopeasti kehittyvät big data-, cloud computing- ja data mining -tutkimusalueet hyötyvät aikaisempaa paremmin saatavilla olevasta avoimesta kaupunkitiedosta. ICT-alan ja eri toimialojen yhteistyö tuo tärkeää monialaisuutta tutkimustyöhön.

Kaupunki-innovaatiot kehittyvät nopeasti, ja toimintaympäristön muutoksia on vaikea ennustaa. Avoimet ja älykkäät palvelut -strategiaa toteutetaan käytännöllisten pilottien avulla. Hankkeita toteutetaan vaiheittain, jolloin toimivaksi havaitut mallit voidaan ottaa laajempaan tuotantokäyttöön. Kaupungit valitsevat toimenpiteisiin yhteisiä painopistealueitaan siten, että kaikissa hankkeissa on mukana toimijoita useamman kaupungin alueelta. Eri kaupungeissa toteutettuja, toimiviksi havaittuja ratkaisuja monistetaan muihin kaupunkeihin. Hyviä käytäntöjä on mahdollisuus laajentaa ja kehittää edelleen aluekehitysrahaston toimintalinjojen rahoituksella pilottivaiheen jälkeen.

Ratkaisujen tueksi ja työn onnistumisen arvioimiseksi kootaan pitkäjänteistä ja kattavaa tutkimusdataa eri toimenpiteiden vaikutuksista.

6Aika-strategia tukee kestäväää kaupunkikehitystä. Se mahdollistaa aikaisempaa paremmat ja tehokkaammat palvelut, laajemman asukkaiden osallistumisen sekä kilpailukykyisemmän liiketoiminnan kehittymisen. Strategian toteutus kehittää tiedolla johtamista, joka mahdollistaa aiempaa kehittyneempää tietoa päätöksenteon tueksi sekä toiminnan suuntaamisen vaikuttavuudeltaan parhaisiin ratkaisuihin.

Strategia tukee myös nykyistä parempien verkkopalvelujen kehittämistä perinteisten palvelujen rinnalle. Sen tavoitteena on mm. palvelujen saatavuuden, vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantaminen. Strategian toteutus on myös yksi väline ketterämpien julkisorganisaatioiden rakentamisessa, kun entisillä tai vähenevillä verotuloilla pyritään vastaamaan velvoitteisiin tehokkaammin ja vaikuttavammin. On pystyttävä entistä paremmin ennakoimaan kaupunkilaisten kysynnän ja tarpeiden muutoksiin ja hyödynnettävä koko kaupunkiyhteisön kykyä ja halua innovoida ja uudistaa kaupunkoja. 6Aika-strategia on mukana rakentamassa entistä kestävämpiä kaupunkeja, jotka pystyvät vastaamaan tulevaisuuden muutoksiin ja tarttumaan niiden luomiin mahdollisuuksiin.

3. 6Aika-toimintamalli

Strategiadokumentti linjaa ja ohjaa 6Aika-toimintaa koko toteuttamisajan 2014–2020. Kuutoskaupungit ovat laatineet strategian yhdessä, ja sen on hyväksynyt työ- ja elinkeinoministeriö. Siinä kuvataan ylätasolla yhteiset tarpeet ja tavoitteet, joita tarkastellaan kolmen painopisteen kautta: avoimet innovaatioalustat, avoin data ja rajapinnat sekä avoin osallisuus. Ensivaiheessa kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittava strategian toteutussuunnitelma konkretisoi painopistealueiden tekemistä ja budjettia. Toteutussuunnitelman hyväksyy strategian johtoryhmä.

6Aika on kuutoskaupunkien yhteistyöstrategia, jonka avulla kaupungit yhdessä parantavat palveluja, tiedolla johtamista ja päätöksentekojärjestelmiä älykkään palveluinfrastruktuurin avulla. Näin ne myös mahdollistavat kaupunkilaisille paremman osallistumisen kaupungin kehittämiseen sekä yrityksille liiketoiminnan kehittämisen ja uusien työpaikkojen syntymisen.

Strategiassa toteutetaan erikokoisia hankkeita, joiden avulla rakennetaan pysyvää toimintaa perustuen pilotointiin, kokeiluihin sekä kokemusten, hyvien käytäntöjen, konkreettisten ratkaisujen ja työvälineiden jakamiseen ja käyttöönottoon.

Toteutus edellyttää yhteistä, joustavaa sekä hyvin koordinoitua prosessia, joka varmistaa laaja-alaisen ja monimuotoisen toiminnan etenemisen tavoitteiden mukaisesti. Lähtökohtana on kaiken toiminnan avoimuus ja nivominen osaksi kaupunkien

perustyötä.

6Aika-strategian hallinnointi tukee kaupunkien joustavaa yhteistyötä. Sen tavoitteena on uusien innovatiivisten ratkaisujen nopea kehittäminen ja levittäminen. Toteutuksesta sovitaan kaupunkien välisessä konsortiosopimuksessa. Työ tapahtuu mahdollisimman lähellä palveluntuottajia ja kaupunkilaisia.

Strategia on suunniteltu toteutettavaksi kolmessa vaiheessa, joiden kestot ovat 3 + 2 + 2 vuotta. Vaiheiden välillä tehdään strategian väliarviointi, jossa käytetään ulkopuolista asiantuntemusta. Hankkeiden ja strategian mittarit määritellään kullekin vaiheelle käynnistysvaiheessa.

Vuosittaista toiminnan suunnittelua ja seuranta tehdään vuosikellon avulla. Se määrittelee ja aikatauluttaa kunkin vuoden erityisteemat, hankehaut, budjetin, kansalliset ja alueelliset tapahtumat, eri ryhmien kokoukset, seurantaan ja arviointiin liittyvät tehtävät sekä eri hankkeiden keskinäisen toiminnan synkronoinnin.

Hanketasolla toteutetaan suunnitellut toimenpiteet ja raportoidaan etenemisestä. Jokaisella hankkeella on jalkautamissuunnitelma, jonka avulla varmistetaan kokemusten ja ratkaisujen siirtyminen osaksi jatkuvaa toimintaa.

Avoimuus, innovatiivisuus ja kumppanuus toimintamallin kulmakivinä

Strategian toteutuksessa ei ole kyse vain yksittäisten hankkeiden vaikutuksista ja tuloksista vaan koko 6Aika-strategian toteutustavan vaikuttavuudesta. 6Aika-toimintamalli huomioi toteutuksessa sekä kaupunkien yhteiset tavoitteet ja tarpeet että kaupunkikohtaiset erityispiirteet.

Strategian toimintamalli yhdistää eri toimijoiden kumppanuuden, innovaatioiden synnyttämisen, tehokkaan hankehallinnan sekä testattujen työvälineiden ja ratkaisujen levittämisen osaksi kaupunkien välistä ja sisäistä pysyvää toimintaa. Toiminta on joka vaiheessa mahdollisimman avointa.

Toimintamalli mahdollistaa uusien kaupunkien tarpeista lähtevien ratkaisujen nopean kehittämisen ja levittämisen. Työtä tehdään mahdollisimman lähellä palveluntuottajia ja kaupunkilaisia. Keskeinen osa toimintamallia ovat avoimet yhdessä oppimisen ja tiedon jakamisen prosessit. Oppien, kokemusten, parhaiden käytäntöjen, työkalujen sekä prosessien keruu, taltiointi ja jakamisen mallit kuuluvat toteutuksen perustehtäviin.

Karkeasti ottaen toimintamalli voidaan jakaa kolmeen osakokonaisuuteen:

- Ideointi, hankkeiden haku ja arviointi: mm. sisällön ja hankeaihioiden yhteinen ja avoin ideointi, verkoston rakentaminen ja yhteinen viestintä.
- Varsinainen hanketoiminta: kärkihankkeiden ja strategisten pilottihankkeiden toteuttaminen, seuranta, arviointi, jalkauttaminen ja viestintä.
- Tulosten juurruttaminen eli ratkaisujen käyttöönotto ja jakaminen: hankkeissa toteutettujen ratkaisujen ja työvälineiden käyttöönotto sekä kokoaminen ja levittäminen muiden käyttöön ja yhteinen viestintä.

Toimintamallia tukevat johtaminen, ohjaus ja koordinointi.

3.1. Ideointi, hankkeiden haku ja arviointi

6Aika-hankkeissa kehitetään, toteutetaan ja otetaan käyttöön ratkaisuja, työvälineitä, prosesseja ja palveluja, jotka pureutuvat kestävästä kaupunkikehittämisestä toiminnallisesti ja taloudellisesti keskeisiin ongelmiin. Tärkeässä roolissa on tapa, jolla tarpeisiin haetaan ratkaisua.

6Aika-toiminnan onnistuminen edellyttää jatkuvaa, avointa ja tavoitehakuista vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Tarpeita ja ratkaisuihin käydään läpi yhdessä eri toimijoiden kanssa. Ideointiin osallistuvat niin kaupunkiorganisaatioiden omat asiantuntijat kuin tutkimus- ja koulutustoimijat, yritykset, kehittäjät, kaupunkilaiset ja kolmas sektori.

Yhteinen ideointi ja hankeaihioiden arviointi varmistavat sen, että toteutukseen päätyvät käytännönläheiset ja innovatiiviset ideat. Samalla hankevalmistelijat löytävät toisensa. Avoin prosessi vahvistaa eri toimijoiden sitoutumisen myös yhteiseen käytännön toteutukseen. Avoimeen ideointiin käytetään monipuolisesti erilaisia vuorovaikutteisia työvälineitä ja foorumeita.

Hankkeiden hakuprosessissa pyritään joustavaan toimintatapaan ja hyvää avoimeen ennakkovalmisteluun. Tavoitteena on tukea hyvin tarpeisiin, rakennerahaston reunaehtoihin ja strategian painopisteisiin sopivien hankkeiden valmistelua. Hankkeiden arviointi tehdään rakennerahaston kansallisten hankevalintakriteerien sekä kaupunkien yhteisesti asettamien erityiskriteerien perusteella.

3.2. Hankkeet strategian toteuttamisen välineenä

6Aika-strategia edistää kaupunkien yhteentoimivuutta. Siksi strategiassa toteutetaan ensisijaisesti kaupunkien välisiä yhteistyöhankkeita. Jokaisessa rahoitettavassa hankkeessa on toimijoita vähintään kahdesta kuutoskaupungista.

Hankkeet ovat toteuttamisen työkaluja jokaisella painopistealueella. Strategian eri osa-alueet muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Avointen innovaatioalustojen, avoimen datan sekä avoimen osallisuuden teemat liittyvät toisiinsa, ja hankkeissa voidaan toteuttaa useampaa osateemaa samanaikaisesti. Yhdessä hankkeet rakentavat yhtenäistä avointen ja älykkäiden palvelujen kokonaisuutta, ja kuutoskaupunkien yhteistyömallia.

Kukin hanke päättää itse oman hallintomallinsa. Kaupunkien yhteisillä hankkeilla on yli hallinto- ja kaupunkirajojen työskentelevät tiimit. Päähakija vastaa hankkeen hallinnoinnista EAKR- tai ESR-rahoitusohjeiden mukaisesti. Sisällöllisesti vastuut ja tehtävät/ työpaketit/ osahankkeet sovitaan hankkeen suunnitteluvaiheessa kuhunkin hankkeeseen parhaiten sopivalla tavalla. Yksittäisen hankkeen sisällä hankkeen etenemisestä raportoidaan ja sitä seurataan hankesuunnitelman ja rahoittajan ohjei-

den mukaisesti. 6Aika-johtoryhmä seuraa ja arvioi hankkeiden toteutumista myös osana koko strategian etenemisen seuranta.

6Aika-strategian hankkeisiin pätevät samat säännöt ja ohjeet kuin muihinkin EAKR- tai ESR-rahoitteisiin hankkeisiin. Poikkeuksena 6Aika-strategiassa on nimenomaan päätöksentekoon liittyvä eroavaisuus (MYR:t eivät käsittele EAKR-hankkeita) sekä se, että tässä toteutetaan osana rakennerahasto-ohjelmaa erillistä kestävän kaupunkikehittämisen strategiaa. Kaupungit voivat itse määritellä yhteistyökumppanit, hankesisällöt ja valita hanketoteuttajat.

EAKR-rahoitteisen toiminnan osalta 6Aika-toiminnalla on korvamerkitty viiden prosentin osuus kansallisesta EAKR-rahoituskehiksestä. Rahoitusta osoitetaan hanketoteutusten perusteella. Kaupunkien omarahoitusosuus näissä hankkeissa on 33 prosenttia. EAKR-rahoitusta käytetään täysin strategian toteuttamiseen varattuna. EAKR-rahoitusta ei käytetä muuhun kuin strategian toteuttamiseen sille ole rakennerahasto-ohjelmassa asetettu erikseen korvattava osuutta.

Hankkeiden valinnassa voidaan soveltaa erilaisia prosesseja:

1. teemakohtaiset hankehaut eri strategia-alueille;
2. kohdennetut hankehaut esim. oppilaitoksille;
3. kumppanien välinen neuvottelumenettely, jolla voidaan toteuttaa ns. jatkuvan haun periaatetta.

Pääsääntöisesti hankkeet valitaan avoimien hakujen kautta (1–2), mutta erityistapauksissa voidaan soveltaa neuvottelumenettelyä (3).

Kullakin **painopistealueella** (avoimet innovaatioympäristöt, avoin data ja avoin osallisuus) toteutetaan painopistealueen perustaa kaikissa kuutoskaupungeissa rakentava **yhteinen kärkihanke**, joka jakautuu osahankkeisiin. Se kokoaa yhteen painopistealueen hyvät käytännöt ja varmistaa niiden kehittymisen (aikajänne esim. kolme vuotta).

Kärkihankkeiden lisäksi käynnistetään **strategisia pilottiprojekteja**, jotka yhdessä rakentavat painopistealueen laajempaa palvelukokonaisuutta. Pilottiprojektien aikajänne on lyhyempi kuin kärkihankkeissa (esim. 6–24 kk). Painopistealueiden keskinäinen yhteistyö tapahtuu pilottiprojektin kautta.

Onnistumista mitataan ja sitä seurataan hankekohtaisilla tulokorteilla.

3.3. Tulosten juurruttaminen eli ratkaisujen käyttöönotto ja skaalaus

Keskeinen lähtökohta 6Aika-toimintamallissa on nivoa eri hankkeissa kehitetyt ratkaisut, palvelut ja työvälineet osaksi kaupunkien normaalia toimintaa sekä koostaa ja saattaa ne tehokkaasti muiden käyttöön. Tästä syystä kumppanuuksien ja verkostojen rakentaminen sekä tiedon, kokemusten ja osaamisen vaihto ovat koko strategian toteutuksen kannalta keskeisiä toimenpiteitä.

Tässä on kaksi näkökulmaa:

1. Hankkeiden tulosten käyttöönoton ja edelleen jakamisen tuki 6Aika-kaupunkien sisällä ja välillä.
2. Toteutushankkeissa kehitettyjen työkalujen ja käytäntöjen koostaminen ja niiden saattaminen tehokkaasti myös muiden kuntien ja toimijoiden käyttöön.

Kokemuksia, oppeja ja parhaita käytäntöjä kerätään avoimeen osaamispankkiin, jossa analysoidaan myös hankkeiden haasteita ja sudenkuoppia – esimerkiksi toimintamallien ja ratkaisujen käyttöönoton sekä siirtämisen ja monistamisen ongelmia. Toimintamallien toimivuutta vertaillaan, toimivia käytäntöjä monistetaan ja eri kaupunkien osaajia koulutetaan.

Tätä tarkoitusta varten rakennetaan mahdollisimman monipuolinen työkalupakki:

- kaupunkien henkilöstölle, päättäjille ja yhteistyökumppaneille suunnatut koulutukset, oppimateriaalit ja muut dokumentit,
- strategian sisäiset ”kehittäjäleirit” ja vertaisoppiminen,
- osaajavaihto osallistuvien organisaatioiden kesken,
- ohjelman yhteistapahtumat (mm. työpajat, klinikat), joissa hyviä käytäntöjä jaetaan myös muille kaupungeille ja toimijoille sekä
- sosiaalisen median yhteisöjen ja työkalujen hyödyntäminen.

Jokaisella strategian yksittäiselle hankkeelle järjestetään lisäksi tulosten ja oppien purkutilaisuus, jossa välittömien tulosten lisäksi voidaan jakaa myös ns. hiljaista tietoa.

4. Strategian painopisteet

6Aika-strategian kolmesta painopistealueesta avoimet innovaatioalustat -painopisteen hankkeissa kaupungit mahdollistavat avoimuuden avulla uusien tuotteiden ja palveluiden luomisen ja testaamisen todellisissa kaupunkiympäristöissä ja innovaatioalustoissa hyödyntäen mm. uudenlaisia hankintaprosesseja.

Avoin data ja rajapinnat -painopisteen avulla kuutoskaupungit avaavat tietovarantonsa mahdollisimman laajasti avoimeksi dataksi yhteisiä toimintamalleja noudattaen. Datan avaaminen ja hyödyntäminen luo innovaatioita ja liiketoimintaa, kun yritykset ja kehittäjät voivat käyttää dataa uusien palvelujen raaka-aineena. Kansalaisille, yrityksille ja muille yhteisöille, tutkijoille ja opiskelijoille sekä viranomaisille itselleen avoin data tarjoaa pääsyn julkiseen tietoon, jonka hyödyntäminen on aikaisempaa helpompaa.

Avoin osallisuus -painopistealueen tavoitteena on luoda kansalaisille yhä paremmat mahdollisuudet osallistua ja kokea osallisuutta. Lisäksi se tuo kansalaisille uusia avoimia ja sujuvia monikanavaisia asiakaspalveluprosesseja ja -järjestelmiä. Julkisen hallinnon toimintakulttuurin nykyistä parempi avoimuus lisää tietoisuutta yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta ja aktivoi kansalaisia osallistumaan niiden kehittämiseen.

seen. Uutta hyvinvointiyhteiskuntaa halutaan rakentaa vuorovaikutteiseen suuntaan parantamalla palvelujen saavutettavuutta ja käytettävyyttä.

4.1. Avoimet innovaatioalustat

6Aika-strategiassa kaupungit mahdollistavat uusien tuotteiden ja palvelujen luomisen ja testaamisen todellisissa kaupunkiympäristöissä ja innovaatioalustoissa, hyödyn-tään mm. uudenlaisia hankintaprosesseja.

Avoimet innovaatioalustat ovat rakennerahasto-ohjelman TL 2 erityistavoitteiden mukaisia T&K&I-keskittymiä sekä myös uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehitysympäristöjä.

Strategia-alue	Rakennerahasto-ohjelman erityistavoite	Indikaattorit
<i>Avoimet inno-vaatioalustat</i>	<i>4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymät alueellisten vahvuuksien pohjalta, 5.1. Yritysten innovaatiotoi-minnan vahvistaminen 3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen</i>	<i>Käytännön pilottien määrä, pilottien käyttäjämäärä, osallistuvien yritysten määrä ja TKI -investointien suuruus, tutkimushankkeiden määrä ja suuruus</i>
<i>Innovatiiviset hankinnat</i>	<i>5.1. Yritysten innovaatiotoi-minnan vahvistaminen</i>	<i>Ideoiden ja haasteiden määrä, mu-kana olevien yritysten määrä, prototyypin määrä</i>

Kaupunkiyhteisö on kaupunkilaisten, yritysten, tutkimus- ja oppilaitosten ja julkishallinnon yhteisöjen muodostama kokonaisuus. Innovaatioalustat ovat uusien tuotteiden, palvelujen ja markkinoiden kehittämistä mahdollistavia työympäristöjä, joissa koko kaupunkiyhteisö voi yhdessä synnyttää uusia palveluja, ratkaisuja ja liiketoimintaa. Innovaatioalustat ovat työkaluja jotka kattavat palvelun koko elinkaa-ren, ideasta testaukseen ja testauksesta tuotteeksi.

Paikka, tuotteistetut prosessit ja ihmiset yhdistyvät arvoa luovaksi toiminnaksi. In-novaatioalustat ovat tehokas tapa tuoda uusia näkökulmia kaupunkikehitykseen sekä edesauttaa mm. sosiaalisten innovaatioiden syntymistä.

Yritykset ja kaupunki tuovat innovaatioalustoihin omia kehityshankkeitaan asukkai-den ja työssäkäyvien kanssa tapahtuvaan yhteiseen kehittämiseen, kokeiluun ja ideointiin. Käyttäjälähtöinen malli synnyttää uusia innovaatioita ja uutta liiketoimintaa.

Innovaatioalustoissa on tehokkaat ja toimivat palvelut matalan kynnyksen ketteriin kokeiluihin, käyttäjälähtöiseen yhteiskehittämiseen sekä uusien innovaatioiden ja teknologioiden hallittuun käyttäjätestaukseen ja käyttöön.

Avoimet innovaatioalustat -painopisteen avulla kuutoskaupungit:

1. synnyttävät yhteiset kansalliset toimintamallit, käsitteistön, työkalut ja verkoston kaupunkien innovaatioympäristöjen toiminnan laadun parantamiseksi,
2. nostavat kaupunkiansa innovaatioympäristöjen valmiustasoa niin, että ne pystyvät vastaamaan tulevaisuuden palveluja kehittävien kotimaisten ja kansainvälisten yritysten ja yhteisöjen sekä yliopistojen tarpeisiin,
3. kehittävät uudenlaisia hankintatyökaluja, markkinavuoropuhelun menetelmiä, "lean startup" -toimintamalleja sekä ympäristöystävällisten ratkaisujen työkaluja julkisen sektorin ongelmien ratkaisuun,
4. kehittävät innovatiivisten ratkaisujen hakemisen luonnolliseksi ja vakinaiseksi osaksi kaupungin palvelujen päivittäistä järjestämistä ja hankintatoimintaa,
5. toteuttavat innovaatioalustoja hyödyntäviä ja näiden toimintaa kehittäviä pilottiprojekteja kaupunkiyhteisön ongelmien ratkomiseksi.

Toimenpiteet voidaan jakaa toteutuksen kannalta kahteen pääasialliseen toimintaan:

1. Kuutoskaupunkien avoimet innovaatioalustat – innovaatioalustoja kehittävät toimenpiteet (kohdat 1.–4.):
 - o työkalut ja toimintamallit (mm. yhteisen kehittämisen tilat, toimintamallit ja digitaaliset työkalut, konseptit ja liiketoimintamallit, testaaminen arjessa sekä arvoverkostojen tunnistaminen ja vahvistaminen),
 - o edelläkävijämarkkinoiden synnyttäminen (mm. innovaatiohaasteet näkyviksi ja uudet innovatiiviset hankintatyökalut ja -menetelmät).
2. Kaupungin haasteita ratkovat pilottiprojektit (kohta 5.), mm.:
 - o liikkuminen ja liikenne,
 - o lähipalvelut,
 - o hyvinvointi ja terveys,
 - o sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Kaupunkien ongelmia ratkovat pilotit toisaalta perustuvat yhteisissä toimenpiteissä määriteltyihin toimintamalleihin, toisaalta osaltaan auttavat näiden yhteisten toimintamallien määrittelyssä. Kaikissa piloteissa on kohdassa 1 "Yhteiset kaupunkien innovaatioympäristöjä kehittävät toimenpiteet" mainittu keskeiset osa-alueet, esim. yhteiskehittäminen sekä innovatiivisten hankintojen roolin määrittely.

Pilotit valitaan kytkeytymään vahvasti sekä Avoin Data (että sopivin osin Avoin osallisuus) -kokonaisuuteen 6Aika-strategiassa että kaupunkien INKA-ohjelman hankkeisiin ja tavoitteisiin. Näiden yhtymäkohdat INKA- ja muuhun kehitykseen tulee määrittellä tarkasti.

Kaupungit tarvitsevat uusia menetelmiä saadakseen kaupunkilaiset ja eri alojen osaajat mukaan palvelujen kehittämiseen. 6Aika-strategiassa kaupungit yhdistävät nämä tarpeet ja kehittävät innovatiivisten hankintaosaamisen työkalut, joiden

lähtökohtana on käyttäjien, markkinoiden ja asiantuntijoiden osallistuminen palvelujen, ratkaisujen ja toimintatapojen kehittämisen.

Painopiste liittyy strategian 2. painopisteeseen "Avoin data" sekä 3. painopisteeseen "Avoin osallisuus". Kehittämistyön, palvelumuotoilun ja innovatiivisten hankintatyökalujen avulla voidaan kattaa uuden tuotteen tai palvelun koko elinkaari.

4.2. Avoin data ja rajapinnat

Avoimella datalla tarkoitetaan julkista tietoa, joka on peräisin alkuperäislähteistä, ajan tasalla, maksutonta, saatavilla ja löydettävissä teknisestä alustasta riippumattomasti, koneellisesti luettavissa ja vapaasti hyödynnettävissä. Komissio on laskenut julkisen tiedon arvoksi Euroopassa 140 miljardia euroa vuosittain.

Datan avaaminen ja hyödyntäminen luo innovaatioita, kun yritykset ja kehittäjät käyttävät dataa uusien palvelujen raaka-aineena. Innovaatiot voivat synnyttävät uutta, kansainvälisestikin vientikelpoista liiketoimintaa. Avoin data on yrityksille resurssi, jonka päälle voidaan rakentaa uusia palveluita.

Avoin data tukee kuntien palvelujen digitalisointihankkeita ja tietohallinnon kehittämistä aikaisempaa käyttäjälähtöisemmäksi. Avoimet rajapinnat helpottavat yhteistyötä yli toimija- ja toimialarajojen.

Avoin data tukee sähköisten palvelujen kehittämistä yli toimialarajojen asiointi- ja terveyspalveluista energiaan, liikenteeseen, logistiikkaan ja resurssien hallintaan.

Avoin data edistää demokratiaa tekemällä hallinnon toiminnasta läpinäkyvämpää ja helpommin ymmärrettävää. Tämä helpottaa kansalaisosallistumista ja sosiaalisten innovaatioiden syntyä.

Avoin data ja rajapinnat -painopisteen avulla kuutoskaupungit avaavat tietovarantonsa mahdollisimman laajasti avoimeksi dataksi, hyödyntäen yhteisiä toimintamalleja, julkaisualustoja ja lisenssejä.

Erityinen huomio kiinnitetään tiedon harmonisointiin ja yhteiseen käytettävyyteen. Myös yritysten ja muiden kehittäjien aktivointitoimet ovat tärkeä osa Avoin data ja rajapinnat -kokonaisuutta.

Kaupungit myös toteuttavat ketteriä avoimen datan pilotti- ja kokeiluhankkeita eri toimialojen palveluissa yhteistyössä yritysten ja kehittäjien kanssa. Nämä pilotit kytkävät Avoin data -osa-alueen strategian muihin osa-alueisiin.

Työ vahvistaa pk-yritysten innovaatiotoimintaa rakennerahasto-ohjelman TL2 erityistavoitteiden mukaisesti, sekä eri käyttäjäryhmien palveluita TL 3 ja TL4 mukaisesti. Liikenne- ja ympäristötiedon avaaminen ja harmonisointi tukee myös uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittämistä.

Strategia- alue	Rakennerahasto-ohjelman erityistavoite	Indikaattorit
Kuutos- kaupunkien avoin tieto	5.1. Yritysten innovaatiotoi- minnan vahvistaminen	Avoimen tiedon määrä, avointa dataa hyödyntävät yritykset, uudet sovelluk- set, eri kaupungeissa toimivat ratkaisut.
Kaupunkiliik- kumisen tilannekuva	5.1. Yritysten innovaatiotoi- minnan vahvistaminen 3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkai- sujen kehittäminen	Tilannekuvaa toteuttavat ja hyödyntävät yritykset, palvelun avulla syntyneet uu- det ratkaisut, liikenteen sujuvuus ja sen ympäristövaikutukset.

Avoim data ja rajapinnat -painopistealueella kuutoskaupungit:

1. perustavat alueelliset, mutta yhteistyötä tekevät avoimen datan "clearing house" -toiminnot,
2. avaavat tietovarantojaan mahdollisimman laajasti avoimeksi dataksi ICT 2015 -ehdotuksen mukaisesti,
3. kehittävät yhdessä metatiedoiltaan yhteensopivat datakatalogit,
4. käynnistävät ja vakiinnuttavat yhteistyömallit kehittäjäyhteisöjen kanssa,
5. kehittävät ja valikoiduin osin standardisoivat avoimia ohjelmointirajapintoja kaupungin järjestelmiin ekosysteemin hyödynnettäväksi,
6. harmonisoivat datan rakenteeltaan mahdollisimman yhteensopivaksi ja vertailukelpoiseksi,
7. toteuttavat ketteriä pilotti- ja kokeiluhankkeita eri toimialojen palveluissa yhteistyössä yritysten ja kehittäjien kanssa.

Toimenpiteet voidaan jakaa toteutuksen kannalta kahteen suurempaan kokonaisuuteen:

1. Kuutoskaupunkien avoin data: tavoitteena synnyttää ja kehittää edelleen kaupunkeihin datan tuottamista, avaamista, julkaisua ja hyödyntämistä edistäviä rakenteita ja toimintamalleja (kohdat 1.–6.).
2. Kuutoskaupunkien strategiset avausprojektit: tavoitteena rakentaa suurempaa, eri sektorit ylittävää avoimen datan palvelukokonaisuutta käytännöllisten datan avaamiseen ja hyödyntämiseen liittyvien pilottien ja kokeilujen avulla (kohta 7.).

Painopiste liittyy erityisesti strategian prioriteettiin 1, "Avoimet innovaatioalustat". Avoimen data ja rajapinnat avaavat julkisten palvelujen toimintaympäristöä avoimeksi innovaatioalustaksi.

4.3. Avoin osallisuus

Hyvinvointiyhteiskunta on vuorovaikutteinen. Kuutoskaupungit edistävät strategiassa laajamittaisesti kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia parantamalla palvelujen saavutettavuutta ja käytettävyyttä, mikä vähentää segregatiota ja ehkäisee syrjäytymistä. Työssä hyödynnetään kattavasti palvelumuotoiluosaamista ja luovia menetelmiä, joiden avulla palvelut vastaavat paremmin todellisiin käyttäjätarpeisiin.

6Aika-strategiassa kehitetään avoimia ja sujuvia monikanavaisia asiakaspalveluprosesseja ja -järjestelmiä. Esimerkkejä ovat kunta- ja hallintorajoja ylittävät työllistymistä tukevat palvelut sekä koulutuksen nivelvaiheita sujuvoittavat palvelut. Uudet avoimet ratkaisut mahdollistavat yritysten palveluinnovaatiot (rakennerahasto TL2), tukevat nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa työllistymistä (rakennerahasto TL3) sekä parantavat TL4 mukaisesti eri väestöryhmien palveluita siirtymävaiheissa.

Avoin osallisuus

Strategia-alue	Rakennerahasto-ohjelman tavoite	Indikaattorit
Monikanavaiset kuntapalvelut (ja niiden käyttäjälähtöinen kehittäminen)	5.1. Yritysten innovaatio-toiminnan tukeminen 6.1. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa työllistyminen 9.1. Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen	Palveluita kehittävien yritysten määrä, palvelumuotoiluhaasteisiin osallistuvien yritysten ja muiden ratkaisijoiden määrä Palveluiden avulla tavoitettujen alle 29 v. ja yli 54 v. kaupunkilaisten määrä, Eryiskohderyhmien, kuten maahanmuuttajien tavoittaminen

Kaupunkilaisille tarjotaan selkeät prosessit ja työkalut osallistua aikaisempaa helpommin ja tehokkaammin kaupungin päätösten valmisteluun ja palvelujen kehittämiseen, ja soveltuvin osin itse julkiseen päätöksentekoon esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin keinoin.

Kaupunkilaisten, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja kehittäjäyhteisön aktiivointi- ja tukitoimet ovat tärkeä osa Avoin osallisuus -kokonaisuutta. Kaupungit toteuttavat ketteriä pilotti- ja kokeiluhankkeita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Nämä pilotit linkittävät Avoin osallisuus -osa-alueen strategian muihin osa-alueisiin.

6Aika-strategiassa kehitetään avoimia ja sujuvia monikanavaisia asiakaspalveluprosesseja ja -järjestelmiä kuntalaisten käyttöön. Palveluita kehitetään esim. luomalla viranomaiskäyttöön yhteiskäyttöisiä tietovarantoja ja esim. kuntalaisten käyttöön uudentyyppisiä käyttöliittymiä, kuten palvelukartat. Strategian toimenpiteillä kehitetään myös mm. koulutuksen tasa-arvoisuutta tukemalla avointen oppimisympäristöjen ja sähköisten opetusmateriaalien tuottamista.

Kohteena ovat ensisijaisesti toimintamallit ja palvelukokonaisuudet. Sähköisiä palveluja kehitettäessä uudistetaan myös palveluprosesseja. Palveluja tuodaan myös kaupunkiympäristöön käyttäen esim. kirjastoja kansalaisyhteiskunnan kohtaamispaikkoina. Erityiskohderyhmät, kuten nuoret, maahanmuuttajat ja elämän murrosvaiheissa olevat kaupunkilaiset otetaan huomioon palvelujen suunnittelussa.

Työvälineenä hyödynnetään erityisesti palvelumuotoilua, jonka avulla on mahdollista tunnistaa ihmisten käyttäytymisessä sellaisia toimintatapoja, jotka avaavat uusia kehittymisen tai liiketoiminnan mahdollisuuksia. Palvelumuotoiluhaasteilla etsitään ensin haastekilpailun avulla ratkaistavia palveluhaasteita erityisesti erityiskohderyhmien palveluista, ja avataan haasteet ratkaisukilpailun avulla yritysten ja muiden toimijoiden ratkaistaviksi. Parhaat ratkaisut toteutetaan prototyyppinä ja voidaan viedä tuotantokäyttöön mm. innovatiivisten hankintojen toteutuspolkua käyttäen.

Painopisteen toiminta kohdistuu toimintalinjan 3 (työllisyys ja työvoiman liikkuvuus) sekä toimintalinjan 4 (koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen) kohderyhmiin. Rakennerahasto-ohjelmassa todetaan, että toimintalinjojen investointiperiaatteista voidaan rahoittaa myös **kestävän kaupunki** -**rahoitus** **toimintalinjoissa** mainittujen **kohderyhmien palveluihin/ siirymä** **aihipalvelu** **impp**.

Näitä rakennerahasto-ohjelmassa mainittuja kohderyhmiä ovat mm. **markkinoiden ulkopuolella olevat nuoret ja heikot** **-** **aikais-** ja **toistuvais** **maahanmuuttajat** **ntekijät**, opiskelijat, koulutusorganisaatiot, **llisyys-** ja sosiaalipalvelujen tarjoajat sekä **ja sosiaalipartnerit**

Avoin osallisuus -painopistealueella kuutoskaupungit:

1. kehittävät yhteisiä, kaupunkilaisten osallisuutta ja asiointia edistäviä palvelumuotoilumalleja ja prosesseja, tavoitteena osallisuusmahdollisuuksien lisääminen asioinnin eri vaiheisiin ja sitä kautta asiakaspalvelun yhteiskehittäminen käyttäjälähtöisemmäksi,
2. kehittävät asiointia ja eri osallisuuden vaiheita palvelevia yhteisiä tiedottamisen, aktiivisen osallistumisen ja vaikuttamisen järjestelmiä ja teknologiaratkaisuja,
3. kehittävät kaupunkilaisten asiakastyytyvyyden sekä osallistumisen ja vaikuttamisen seuranta- ja monitorointimenetelmiä,
4. pilotoivat tiedottamisen, osallistumisen ja vaikuttamisen työkaluja ja prosesseja kaikissa osallisuuden eri vaiheissa, sekä erityisesti monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämisessä yhteistyössä nuorten, maahanmuuttajien sekä muiden erityiskohderyhmien kanssa.

Toimenpiteet voidaan jakaa toteutuksen kannalta kahteen pääasialliseen toimintaan:

1. Kuutoskaupunkien avoin osallisuus -osa-aluetta kehittävät toimenpiteet (kohdat 1–3).
2. Osallisuuden ja asiakaspalvelun kehittämiseen liittyvät, kohderyhmäkohtaiset pilottiprojektit (kohta 4).

Osakokonaisuus liittyy myös 6Aika-strategian prioriteettiin 1. ”Avoimet innovaatioalustat”.

5. Strategian johtaminen, ohjaus ja koordinointi

6Aika-strategian toimintamallia tukee toiminnan johtaminen, ohjaus ja koordinointi. Keskeisiä tehtäviä ovat strategian kokonaisvaltainen seuranta ja arviointi, vuosikellon suunnittelu ja ylläpito, hankkeiden haku-, valinta-, seuranta- ja arviointiprosessi, hankkeiden rahoitus sekä muu hallinto.

Ylin päättävä elin on kuutoskaupunkien yhteinen johtoryhmä, joka koostuu kaupunkien elinkeino- ja innovaatioasioista tai kaupunkikehityksestä vastaavista johtajista. Johtoryhmää tukee ohjausryhmä.

6Aika-toimintamallia kehittää, toteuttaa ja operatiivisesti johtaa 6Aika-strategiatoimisto (lyhyemmin 6Aika-toimisto). Toimisto muodostuu sekä keskitetystä henkilöstöstä että kaupunkikohtaisista 6Aika-koordinaattoreista. Toimisto varmistaa, että strategian kansallinen toimeenpano ja yhteistyö etenee johtoryhmän päätösten ja ohjausryhmän ohjauksen mukaisesti.

Yhdessä johtoryhmä, ohjausryhmä ja 6Aika-toimisto vastaavat strategian kokonaisvaltaisesta seurannasta ja arvioinnista. 6Aika-toimisto koostaa hankkeiden raporteista yhteenvedon, jonka pohjalta ohjausryhmä toimittaa johtoryhmälle seurantaraportin. Raporttiin liitetään myös tiedot 6Aika-toimintamallin muista toimenpiteistä (mm. yhteiset ideointitilaisuudet, info- ja hyvien käytäntöjen levittämistapahtumat, jalkauttamistilanne, osaamispankin hyödyntäminen, koulutukset ja oppimateriaalit, osaajavaihdon tilanne). Raportin pohjalta johtoryhmä tekee arvionsa kokonaisuuden etenemisestä ja mahdollisesti tarvittavista toimenpiteistä.

6Aika-toiminnan budjetin suunnittelu ja seuranta on äärimmäisen tärkeää, jotta toteutuksen tasapainoisuus eri teemojen, osallistujien ja vuosien välillä pystytään varmistamaan. Rahoittajien ja kaupunkien varautuminen tarvittavaan rahoitukseen on kyettävä ennakoimaan ajoissa, ja toisaalta on pysyttävä säilyttämään joustavuus eri tilanteissa.

Vuosikello on strategian vuosikohtaisen toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja seurannan väline, jossa määritellään ja aikataulutetaan kunkin vuoden erityisteemat, hankehaut, budjetti, kansalliset ja alueelliset tapahtumat, eri ryhmien kokoukset, seurantaan ja arviointiin liittyvät tehtävät sekä eri hankkeiden keskinäisen toiminnan synkronointi.

5.1. Toimijoiden tehtävät

Johtoryhmä

6Aika-strategian ylin päättävä elin on johtoryhmä, joka

- päättää tavoitteista, päälinjoista ja budjetista,
- nimittää ohjausryhmän jäsenet,
- päättää hankkeiden erityiset valintakriteerit,
- päättää avattavien hankehakujen sisällöstä,
- päättää toteutettavien EAKR-hankkeiden priorisointijärjestyksen ja tekee niistä esitykset Uudenmaan liitolle,
- antaa lausunnon rahoittajan rahoitettavaksi ehdottamista ESR-hankkeista ja
- seuraa strategian ja hankkeiden toteutumista.

Kunkin kaupungin kaupunginjohtaja nimittää varsinaisen jäsenen ja hänelle varajäsenen johtoryhmään. Jäsenet ovat elinkeino- ja innovaatioasioista tai kaupunkikehityksestä vastaavia johtajia. Varahenkilönä toimii suoraan kyseisen johtajan virallinen sijainen (tai johtotason henkilö, jolle johtaja delegoi päätösvalan). Nimitettävät jäsenet kuuluvat kaupunkiansa ylimpään virkamiesjohtoon, mikä varmistaa yhteyden kaupunkien strategioihin ja päätöksenteon valmisteluun. Johtoryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Johtoryhmä raportoi kuutoskaupunkien kaupunginjohtajille. Ohjausryhmän puheenjohtaja toimii esittelijänä ja 6Aika-toimiston vetäjä sihteerinä johtoryhmän kokouksissa.

Johtoryhmä kokoontuu pääosin hankehakusyklien mukaisesti.

Ohjausryhmä

Ohjausryhmä on toimeenpanosta vastaava elin, joka

- valmistelee johtoryhmän käsittelemät asiat ja toimeenpanee päätökset,
- vastaa hankkeiden haku- ja arviointiprosesseista,
- seuraa hankkeiden toteutumista hankkeiden toimittamien raporttien pohjalta,
- ohjaa 6Aika-toimiston työtä ja
- raportoi strategian toteutumisesta johtoryhmälle.

Lisäksi ohjausryhmän jäsenet vastaavat yhdessä 6Aika strategiatoimiston kanssa omien kaupunkiansa sisäisestä organisoitumisesta.

Ohjausryhmään kuuluvat kaupunkien nimeämät asiantuntijat, Uudenmaan liiton, työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja Tekesin edustajat sekä 6Aika-strategiatoimiston edustus. Käytännössä johtoryhmä nimittää ohjausryhmän kaupunkijäsenet (2 jäsentä ja 1 varajäsen/kaupunki). Ohjausryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. 6Aika-toimiston vetäjä toimii ryhmän esittelijänä ja projektikoordinaattori sihteerinä. Ohjausryhmä voi tarpeen mukaan koota työtään tukemaan pienempiä teemaryhmiä kaupunkien ja muiden tahojen (esim. tutkimuslaitokset, yliopistot, yritykset) asiantuntijoista.

Ohjausryhmä kokoontuu kahden kuukauden välein ja tarvittaessa useammin.

Kaupunkien sisäinen 6Aika-organisointi

Kaupunkien sisällä 6Aika-toiminta organisoidaan johtoryhmän jäsenen, ohjausryhmän jäsenten ja 6Aika-strategiatoimiston kaupunkikohtaisen koordinaattorin yhteistyönä. Jokainen kaupunki organisoii kaupunkikohtaisen toiminnan omaan kaupunkiorganisaatioonsa sopivalla tavalla. Oleellista on varmistaa se, että toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen pystyvät osallistumaan sekä eri toimialojen että poikkihallinnollisten tehtäväkokonaisuuksien edustajat.

6Aika strategia on aidosti toimialariippumaton, joten sen pohjalta toteutukset voivat kohdistua mihin tahansa kaupungin toimialaan ja niiden yksittäisiin tehtäväkenttiin. 6Aika-toiminta kattaa esimerkiksi sosiaali- ja terveys-, sivistys-, infrastruktuuri- sekä elinkeinopalvelut. Sen avulla kehitetään mm. tietohallinnon, tietotuotannon, viestinnän, asukasosallistumisen ja demokratiatoimintojen sekä strategisen hankintatoimen prosesseja ja työvälineitä.

6Aika-strategiatoimisto (keskitetty ja kaupunkikohtainen toiminta)

Strategian johtamista ja toimeenpanoa tukee keskitetty strategiatoimisto, joka

- ylläpitää strategian vuosikelloa ja varmistaa, että 6Aika-strategian ja toteutushankkeiden toimeenpano ja yhteistyö etenee sovitusti,
- toimii hankeideoinnin, -valmistelun ja yhteistyön edistäjänä,
- vastaa hankkeiden haku- ja arviointiprosesseista ohjausryhmän kanssa,
- toimii sisällöllisenä asiantuntijana,
- tukee kaupunkikohtaista koordinaatiota,
- tukee hankkeiden toteuttamista ja hallinnointia sekä tulosten käyttöönottoa ja jakamista edelleen 6Aika-kaupunkien sisällä ja välillä,
- koostaa kehitetyt työkalut ja käytännöt yhteen sekä levittää niitä muiden käyttöön,
- rakentaa ja ylläpitää kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja,
- kehittää ja seuraa strategian toteutumisen mittareita ja raportoi tuloksista,
- seuraa rahoituksen toteutumista ja kokoaa yhteen osahankkeiden taloustiedot,
- vastaa 6Aika-toimistohankkeen raportoinnista ja maksatushauista ja maksatuksesta hankekumppaneille,
- vastaa 6Aika-strategian yhteisestä viestinnästä ja tukee hankkeiden omaa viestintää,
- toteuttaa strategian toteuttajien yhteisiä työpajoja ja tapahtumia,
- vastaa kokousvalmistelusta ja toimii strategian yhteyshenkilönä rahoittajiin ja TEM:iin.

Kaupunkikohtaisen koordinaation tehtävänä on:

- eri toimijoiden aktivointi 6Aika-rahoitushakuihin, yhteisten hankkeiden ideointiin ja hanketoimintaan,

- 6Aika-informaation välittäminen oman kaupunkinsa alueella sekä omalla kaupunkiseudullaan,
- kaupungin hallintokuntien aktivointi,
- 6Aika hanketoiminnan vaatiman päätöksenteon valmistelu,
- paikallisen yhteistyöverkoston kokoaminen ja vetäminen,
- kaupungin omarahoitusosuuden suunnittelu ja budjetointi sekä rahoittajayhteydet,
- hankehakujen sisältöjen määrittely yhdessä muiden kaupunkien kanssa,
- kaupungin 6Aika-hankkeiden kokonaisuuden koordinointi ja seuranta,
- 6Aika-hanketoiminnan alueellisen yhteistyön koordinointi ja linkittäminen osaksi laajempaa aluekehittämistä ja elinvoimaa,
- keskitetyn koordinaation tukeminen,
- kansallisten kokousten valmisteluun osallistuminen (ohjausryhmän jäsenyys, johtoryhmän kokousten valmistelu ja johtoryhmän kaupunkijäsenen ajan tallsa pitäminen).

6Aika-strategiatoimisto on toiminnan solmukohta, jossa käytännössä yhdistyvät konkreettisesti 6Aika-toimintamallin eri osakokonaisuudet. Toimisto vastaa operatiivisesta toiminnasta sekä varmistaa, että strategian kansallinen toimeenpano ja yhteistyö etenee johtoryhmän päätösten ja ohjausryhmän ohjauksen mukaisesti.

6Aika-toimiston toiminta toteutetaan omana EAKR-hankkeenaan. Hankkeen päätoteuttajana toimii Forum Virium Helsinki (FVH) ja osatoteuttajina ovat kaikki kuutoskaupungit. Kansallisesta, kaupunkien yhteisestä osuudesta vastaa FVH ja kaupunkikohtaisesta kaupunkien 6Aika-koordinaattorit. Yhdessä ne sovittavat yhteen yhteistä ja kaupunkikohtaista toimintaa.

5.2. Hankkeiden valintaprosessi – EAKR-hankkeet

Hankehakujen ajoitus, teemat ja hakuajat sovitaan yhdessä Uudenmaan liiton kanssa. Hakuja voi olla useampia vuosittain. Hakujen markkinoinnista vastaa pääsääntöisesti Uudenmaan liitto, mutta infotilaisuudet toteutetaan yhteistyössä 6Aika-toimiston kanssa.

Jokainen hakualue on valittu prosessilla (tarkoituksenmukaisuusharkinta) ja tekee valintaesityksen toimivaltaiselle maakunnan liitolle (Uudenmaan liitto) ja ohjelman mukaisuusharkinta). 6Aika-toimisto vastaa hankevalintaprosessin koordinoinnista.

Hankehaun päätyttyä Uudenmaan liitto toimittaa saapuneet hakemukset 6Aika-toimistolle, joka valmistelee hakemukset ohjausryhmän arviointia varten. Käytännössä tarkistetaan sisällön sopivuus sekä rakennerahasto-ohjelmaan että 6Aika-strategiaan.

Ohjausryhmä pisteyttää hankkeet rakennerahasto-ohjelman hankevalintakriteerien ja kyseiseen hakuteemaan valittujen erityiskriteerien pohjalta järjestykseen. Kriteerit ja pisteytys perustuvat sisällöllisiin ja laadullisiin määritelmiin.

Ohjausryhmä esittää johtoryhmän hyväksyttäväksi arvioinnissa parhaiten menestyneet hankkeet. Valittavien hankkeiden lukumäärä määrittää myös hakuun varatun rahoituksen määrä. Johtoryhmä päättää valittavat hankkeet. Johtoryhmän päätökset perustuvat aina yksimieliseen päätökseen. Uudenmaan liitolle toimitetaan johtoryhmän kokouksen pöytäkirja.

Hankehakemukset siirtyvät Uudenmaan liiton käsittelyyn ja se tekee johtoryhmän päätöksen perusteella teknisen rahoituspäätöksen (laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinta).

Kansallisista hankevalintakriteereistä 6Aika-strategian mukaisia EAKR-hankkeita koskevat seuraavien erityistavoitteiden kriteerit:

- Erityistavoite 4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta.
- Erityistavoite 5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen.
- Erityistavoite 3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen.

Erityisen tärkeitä valintakriteereitä ovat 6Aika-strategian toteuttamiseen liittyvät kriteerit:

- hanke toteutetaan yritysten ja tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden sekä/tai kaupunkien yhteistyönä,
- hanke kohdistuu kaupunkien yhteisesti tunnistamiin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin,
- hanke tukee pk-yrityksen t&k-toimintaa uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden kehittämiseksi ja/tai uusien julkisten palveluinnovaatioiden kehittämiseksi,
- hanke kohdistuu kysyntä-, käyttäjä- ja työelämälähtöisten innovaatioiden kehittämiseen.

Lisäksi hankevalinnassa painotetaan sitä, että hankkeiden sisällön suunnittelussa on otettu huomioon 6Aika-strategian lähtökohta hyvien käytäntöjen jakamisesta, tehtyjen ratkaisujen ja toimintamallien juurruttamisesta ja jalkauttamisesta.

5.3. Hankkeiden valintaprosessi – ESR-hankkeet

ESR-hankkeiden valintaprosessi on kuvattu alla olevassa kaaviossa. ESR-hankkeiden valintaprosessi on kahden vaiheen prosessi, jossa hankkeiden valinta tehdään ensin kaupunkien ja maakuntien tasolla ja sen jälkeen valinta tehdään liiton tasolla. Valintaprosessi on laillisuusharkintaa kuultuaan ensin kaupunkien ja maakuntien tasolla ja sen jälkeen valinta tehdään liiton tasolla. Valintaprosessi on laillisuusharkintaa kuultuaan ensin kaupunkien ja maakuntien tasolla ja sen jälkeen valinta tehdään liiton tasolla.

Hankehakujen teemat ja aikataulut sovitaan yhdessä ELY-keskuksen kanssa. Syksyllä 2014 laadittavan toimeenpanosuunnitelman yhteydessä päätetään ESR-rahoituksen varaamisesta strategian toteuttamiseen ja 6Aika-strategian mukaisten hanketeemojen ja -rahoituksen suunnitelma vuosille 2015–2016.

ELY-keskus avaa ja markkinoi hakuja normaalin hankehakuprosessi mukaisesti, mutta 6Aika-strategiatoimisto on mukana hankehakujen infotilaisuuksien toteutuksessa.

Hankehaun päätyttyä ELY-keskus toimittaa 6Aika-strategian ohjaus- ja johtoryhmälle tiedoksi saapuneet hankehakemukset. Rahoittaja kuulee johtoryhmää (lausunto hakemuksista) ennen päätöksentekoa.

Kansallisista hankevalintakriteereistä 6Aika-strategian mukaisia ESR-hankkeita koskevat seuraavien erityistavoitteiden kriteerit:

- Erityistavoite 6.1 Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen.
- Erityistavoite 7.1 Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen.
- Erityistavoite 8.1 Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen.
- Erityistavoite 9.1 Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen.
- Erityistavoite 9.2 Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen.

Erityisen tärkeä valintakriteeri on 6Aika-strategian toteuttamiseen liittyvä kriteeri:

- Hanke kohdistuu kohderyhmien palveluihin/siirtymävaiheiden palveluihin liittyviin toimenpiteisiin.

Hankevalinnassa tulisi myös huomioida se, että hankkeiden sisällön suunnittelussa on otettu huomioon 6Aika-strategian lähtökohta hyvien käytäntöjen jakamisesta, tehtyjen ratkaisujen ja toimintamallien juurruttamisesta ja jalkauttamisesta.

6. Budjetti

EAKR-rahoitteisen toiminnan osalta 6Aika-toiminnalla on korvamerkitty viiden prosentin osuus kansallisesta EAKR-rahoituskehyksestä. Se tarkoittaa yhteensä noin 80 milj. euroa koko strategian toteutusaikana. Käytännössä rahoitusta osoitetaan hanketoteutusten perusteella. Kaupunkien omarahoitusosuus näissä hankkeissa on 33 prosenttia isesti strategian toteuttamiseen varatta - osuutta.

Laskennallisesti EAKR-rahoitusta on vuonna 2014 käytettävissä n. 10 milj. euroa. Vuosina 2015–2020 vuosittainen käytettävissä oleva rahoitus on n. 11,5 milj. euroa. Suunnittelun lähtökohtana varaudutaan vuosittain teemakohtaiseen budjettiin:

- Avoimet innovaatioalustat n. 4,5 milj.
- Avoin data n. 4,5 milj.
- Avoin osallisuus n. 1,5 milj. (teeman toteutukseen käytetään pääosin ESR-rahoitusta).

Tämän lisäksi strategian operatiivisesta toteutuksesta vastaavan 6Aika-toimiston budjettiin varataan yhteensä 750 000 euroa / vuosi (vuosina 2015 ja 2016). Budjetti kohdistuu sekä kansalliseen keskitettyyn ja kaupunkikohtaiseen koordinointiin että keskitettyyn aktivointi-, verkosto- ja viestintätöihin. Toiminta toteutetaan EAKR-hankkeena ensimmäisessä toteutusvaiheessa 16.5.2014–30.4.2017. Kalenterivuotta lyhyemmät toteutusvuodet 2014 ja 2017 ovat budjeteiltaan pienempiä.

ESR-osuuden budjetti täsmentyy vasta neuvotteluissa MYR:n kanssa. Suunnittelun lähtökohtana kuitenkin pidetään sitä, että kokonaisbudjetti seitsemälle toteutusvuodelle on useita kymmeniä miljoonia euroja.

Tarkemmin ensimmäisten kolmen toteutusvuoden budjetti määritellään strategian toteutussuunnitelmassa, joka valmistuu elokuussa 2014.

7. Strategian rajaukset ja yhteistyö muiden ohjelmien kanssa

ICT 2015

Pekka Ala-Pietilän johtama ICT 2015 -työryhmä työryhmä pohti keinoja Suomen IT-alan menestyksen takaamiseksi nopeasti muuttuneessa toimintaympäristössä. Raportissa on monia toimia, jotka liittyvät suoraan kaupunkien toimialaan, kuten yhtenäisen kansallisen palveluarkkitehtuurin nopea luonti, avoimen datan ekosysteemi, kuntien palveluiden digitalisointi, julkisten palvelujen nostaminen edelläkävijöiksi, sekä törmäytys, verkostohankkeet ja osaamiskeskittymät.

6Aika-strategiassa toteutetaan konkreettisia kaupunkien toimenpiteitä raportin suositusten toteuttamiseksi. Erityisesti avoimen datan ekosysteemissä kaupunkien tietovarantojen avaaminen on tärkeässä roolissa.

INKA – Innovatiiviset kaupungit

Kuutoskaupungit ovat kukin varmistuneet siitä, että ajallisesti samaan aikaan edenneisiin Innovatiiviset kaupungit -ohjelmaan (INKA) ja kunkin kaupunkiseudun kasvusopimukseen on kirjattu 6Aika-strategian tavoitteisiin linkittyvät teemat. Näin voidaan varmistua siitä, että eri toimenpiteet tukevat toisiaan ilman päällekkäisyyksiä. Kaikki 6Aika-strategiassa toteutettavat ratkaisut jaetaan myös muiden kaupunkien ja kuntien käyttöön, tavoitteena kaikin puolin paremmin yhteen toimiva palvelu- ja innovaatioekosysteemi.

JulkICT – ASPA2014

Hallitusohjelman mukaan Asiakaspalvelu 2014 (ASPA2014) -hankkeessa luodaan koko maassa kuntatasolle katsova palvelu, joka on saatavilla jokaisessa yhdessä palveluna saatavilla olevat valtion, kuntien ja eri viranomaisten palvelut. Samalla kuntien mahdollisuudet toimia yhteispalvelupisteiden vastuuviranomaisten asiakasrajapintana julkisiin palveluihin.

FORGE – kansallinen pilvipalvelulaboratorio

Forge on pilvipalveluiden testaus- ja kehityslaboratorio, jossa esimerkiksi yritykset, yliopistot ja julkinen sektori voivat kehittää ja testata digitaalisia palveluja ei-kaupallisessa ympäristössä ennen niiden tuomista markkinoille. JulkICT-strategiassa visioitu julkisen hallinnon sähköisten palvelujen kehitys- ja kokeiluympäristö JulkICTLabs sisältyy Forgeen.

Tekesin Fiksu kaupunki -ohjelma

Fiksu kaupunki -ohjelmalla halutaan tuoda myönteisiä muutoksia ihmisten asuin- ja työympäristöihin sekä yrityksille mahdollisuuksia saada uusia tuotteita ja palveluja markkinoille. Kaupungit ovat avainasemassa ohjelmassa esimerkiksi kaavoituksen, hankintojen ja energiavalintojen kautta.

Ohjelmassa käynnistetään 3–6 pilottia eri puolilla Suomea, joiden avulla haetaan markkinakokemuksia ja testataan uusia ratkaisuja. Nämä voivat liittyä esimerkiksi lähienergiaan, avoimen datan hyödyntämiseen liikenteessä tai hiilijalanjäljen pienentämiseen.

Kehittäminen toteutetaan aidoissa ympäristöissä käyttäjien, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyönä. Tärkeää on erityisesti ICT-pohjaisten palvelujen upottaminen helpokäyttöisesti arkipäivän tilanteisiin, esimerkiksi liikkumiseen tai energiankäyttöön.

Ohjelma tavoittelee yhteensä noin 100 miljoonan euron laajuisia hankkeita, joissa Tekesin rahoitus on noin 40 miljoonaa euroa.

Tekes: Huippuostajat-ohjelma

Ohjelmassa vauhditetaan uusien innovaatioiden syntymistä fiksujen hankintojen ja markkinoiden kehittämisen avulla. Tavoitteena on edistää erityisesti pk-yritysten kehittämien tuotteiden ja palvelujen pääsyä markkinoille sekä parantaa julkisten palvelujen tuottavuutta ja vaikuttavuutta.

Ohjelman toimenpiteitä kohdennetaan niille toimialoille, joissa haetaan ratkaisua yhteiskunnallisesti suuriin haasteisiin ja joissa julkisella sektorilla on merkittävä rooli markkinan kehittymiseen. Näitä ovat energia ja ympäristö, ICT, sosiaali- ja terveyspalvelut, rakennettu ympäristö ja turvallisuus. Myös yksityinen strateginen hankintatoimi on tärkeässä asemassa.

Ohjelma toimii kiinteässä yhteistyössä Tekesin muiden ohjelmien ja painopisteiden kanssa. Ohjelman laajuus on noin 60 miljoonaa euroa, josta Tekesin osuus puolet.

EU: Horizon 2020 -ohjelma

Vuosille 2014–2020 ajoittuva komission uusi tutkimuksen puiteohjelma lupaa yritysten ja tutkimuslaitosten hankkeille käytettäväksi yhteensä noin 70 miljardia euroa. Ohjelmassa ovat 6Aika –strategiaan liittyviä teemoja mm. älykkäät kaupungit ja yhteisöt, kansalaisten osallistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, uusien ratkaisujen kehittäminen ja testaaminen todellisissa toimintaympäristöissä ja pk-yritysten

innovaatiotoiminnan tukeminen. Kuutoskaupungit voivat suunnitella myös yhteisiä toimenpiteitä Horizon2020 –ohjelmaan.

Kansainvälinen yhteistyö

Suomen menestyksen avain on osaamisen hyödyntäminen kansainvälisesti. Kuutoskaupungit ovat erittäin hyvin verkostoituneita toimijoita. **6Aika – Avoimet ja älykkäät kaupungit** -ohjelmassa voidaan jakaa tietoa ja kokemuksia myös tavanomaisia kansainvälisiä yhteistyökanavia laajemmin, jakamalla kontakteja ja tietoa kaupunkien kesken.

Yhteistyötä varten rakennetaan kumppanuuksia maailman edelläkävijäkaupunkien ja muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi **Eurocities-verkoston** ja **European Network of Living Labsin** puitteissa, sekä toteutetaan fokuoituja best practice -tutkimuksia valituista edelläkävijäkaupungeista. Kaikki tieto jaetaan kuutoskaupunkien kesken sekä laajemminkin kaupunki-innovaatioiden kehittäjien käyttöön.